

Gülün ətrini bəzən uzaqdan da hiss etmək olur. Bəzən güllərin ətri ətrafa yayılıb bütün insanları məst edir. Yaxud da günəşin şüası hər yerə düşür. Hər kəs günəşin şüasından nəсібini alır. Günəş birdir, amma yer üzündəki təbiətin şaxələri çoxdur. Ona görə də günəş bütün təbiəti isidir. Günəş öz "xəlifə"ləri olan şüalarını göndərir hər yana. Necə deyərlər, özü uzaqda olsa da, istiliyi idarə edir.

Gül və günəş misalını əbəs yerə gətirmədik. Gül kimi insanların ətrafa qoxular yaymasından, günəş kimi ətrafa nur saçan, ətrafı isidən, könül dünyası, mənəviyyəti zəngin, elm ilə bişmiş, əxlaqla gözəlliyin zirvəsinə çatmış, əşrəfi-məxluqatın əhsəni-təqvim sifətinə malik olan şəxsiyyət sahibi insanların bəşəriyyətə etdikləri xidmətdən söhbət gedir. Bu gül və günəş kimi şəxsiyyətlərdən biri də XV əsrdə yaşamış Azərbaycanın görkəmli elm əhli, tarixi şəxsiyyəti, irfan sahibi, Xəlvətlik təriqətinin banisi Seyyid Yəhya Şirvanidir (Bakuvi). Onun o zaman yetişdirdiyi müridlərin hər biri bir təsəvvüf məktəbi yaradacaq qədər güclü imana, yüksək ədəbə, böyük əxlaqa sahib olan insanlar idi. O, həm özünü tərbiyələndirmiş, həm də ətrafdakı insanları, ona tabe olub məhəbbət dolu, fəzilət dolu bulağından su içmək istəyən müridlərini tərbiyə etmiş, əsil insani-kamil kimi yetişdirməyə çalışmışdır.

Elə bu zəhmətin bəhrəsi olaraq onun dizinin dibində çoxlu müridləri yetişmiş və banisi olduğu Xəlvətlik irsini İslam aləminə yaymaq üçün ətrafa yayılmışlar. Bu müridlərin hər biri dünyanın müxtəlif bölgələrinə gedib orada xəlvətlik məktəbini qurmuşlar. Bu din, elm, həqiqət xadimləri məskunlaşdıqları yerlərdə insanlara dini, həqiqəti, təsəffüv elmini yaymağa başlamışlar.

Könüllərində ilahi məhəbbətlə, həqiqət eşqi ilə dolu olan bu müridlərin bir neçəsi Anadolu bölgəsinə də üz tutmuş və Anadoluda öz irşad məktəblərini açmış, insanlara sevgi, məhəbbət bulağından su paylamışlar. Seyyid Yəhya Şirvaninin xəlifələri Anadoluda öz irşad fəaliyyətlərini həyata keçirmişlər. Onun başda gələn xəlifələri: Muhəmməd Ərzincani, Ömər Ruşəni, Həbib-Qaramani, Şeyx Həmzə, Seyyid Sünnəti, Molla Əli Xəlvəti (Əlaəddin Rumi)dir. Bu xəlifələr hər biri Anadoluda vəzifələndirilmiş, ancaq Dədə Ömər Ruşəni həzrətləri mürşidindən ayrılmmaq istəmədiyi üçün yayında qalmışdır. Anadoluda vəzifələndirilən müridlərindən Yusuf Xəlvəti, ilk Xəlvəti Təkyəsini Niğdədə, İlyas Aması Amasiyada açmışdır. Məhz həmin yerlər Anadoluda Xəlvətiliyin mərkəzi olmuşdur.

Beləliklə, bədii formada söyləsək, Seyyid Yəhya Şirvaninin Azərbaycandan Anadoluya gedən xəlifələrinin missiyası Azərbaycandan Anadoluya ilahi sevgini, həqiqət eşqini, ulvi məqsədləri birləşdirən bir könül körpüsü qurmaq olmuşdur.